

DE KWESTIE

ADHD of niet – als je een overtreding of misdrijf begaat, dan overtreed je een gedragsnorm en ben je in beginsel schuldig. De vraag of iemand zo gestoord is, dat hij niet meer uit vrije wil kan handelen en dat hij daarom ontoerekeningsvatbaar is, moet niet opkomen bij ADHD. Of daarentegen ADHD als strafverlagende omstandigheid kan gelden, mag de rechter, die de precieze straf kiest, bepalen. Het is bij uitstek zijn taak om het unieke in iedere zaak in zijn beslissing te laten doorklinken.

Erik Pereira Arts

Met name omstandigheden waar je iets aan hebt gedaan of aan had kunnen doen, kunnen als verzachtend of juist verzwarend meewegen. Bijvoorbeeld: een jonge man trapt andermans deur kapot. In de rechtszaal blijkt dat hij meteen daarna zijn excuses heeft aangeboden en dat hij bovendien alle schade heeft vergoed. Hij heeft ADHD, maar zegt: "Ik wist niet dat ik zo'n kort lontje had".

Zijn goede gedrag (na de trap) kan als verzachtend meegenomen worden; hij had ook niets kunnen doen. Dat hij ADHD heeft, is niet verwijtbaar. Maar als hij beweert niet te weten dat hij moeite met impulsbeheersing heeft en het blijkt

Is ADHD een verzachtende omstandigheid bij overtredingen of misdrijven?

Drie professionals geven hun visie.

VISIE 1

bijvoorbeeld de tiende keer te zijn, dan zou dat juist verzwarend kunnen werken.

Verminderde impulsbeheersing verandert de gedragsnorm en het wettelijke strafmaximum niet.

Uiteindelijk ligt de lat voor iedereen even hoog – ook al kost het de een misschien meer moeite om er overheen te springen dan de ander. Conclusie: ADHD is in beginsel geen verzachtende omstandigheid.

Pieter-Jan Carpentier
psychiater

De mensen gediagnosticeerd met ADHD die met justitie in aanraking komen, hebben vaak naast ADHD ook een of meerdere andere psychische stoornissen, die vastgesteld zijn door een arts of psycholoog. Om te kunnen oordelen of sprake is van verzachtende omstandigheden wordt er in zo'n situatie vaak een rapport gemaakt door een forensisch psycholoog of psychiater van het NIPP (Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie).

In de meeste gevallen zal het NIPP de Rechtbank adviseren dat er sprake is van verminderde toerekeningsvatbaarheid. Oftewel, verzachtende omstandigheden. De rechter kan hierbij denken aan een geheel of deels voorwaardelijke straf waarbij als voorwaarde geldt dat je je moet laten behandelen. Doe je dat niet of niet helemaal, dan is de kans groot dat je alsnog de voorwaardelijke straf moet uitvoeren. Als er verder geen sprake is van een andere psychische stoornis, dan wordt er weinig

VISIE 2

rekening gehouden met ADHD. Je wordt geacht te leren omgaan met je impulsen, hoe moeilijk dat ook kan zijn. Er zal wel gevraagd worden of je medicijnen gebruikt en zo ja of je medicatietrouw bent en of je therapie volgt.

Dit laatste kan soms wel meewegen voor de strafbepaling. Ook relevant is dat duidelijk wordt dat je geen misbruik van de diagnose ADHD maakt om zo ongeoorloofd gedrag goed te praten. Er is wel ruimte voor enige compassie voor de gedachte dat de een meer dan de ander meester is over zijn eigen lot, maar ADHD levert niet snel een lagere straf op.

Barbara de Groot
advocaat jeugdstrafrecht
www.dgra.nl

VISIE 3

Stel dat je bij een verkeersovertreding met een glimlach aan de bekeurende agent meldt: sorry, ik kan het niet helpen, want ik heb ADHD. De agent zal toch je rijbewijs vragen. En als je een rijbewijs hebt, hoor je je aan de verkeersregels te houden. Dus dan krijg je een boete. Als ADHD een stoornis was, die het niet mogelijk maakte om verkeersregels te volgen (je kunt hierbij aan dementie denken), dan had je nooit een rijbewijs gekregen. Met rechten komen plichten, zoals verantwoordelijkheid. En daarmee ook aansprakelijkheid.

Mensen met ADHD zijn voor de wet verantwoordelijk voor hun eigen leven, en aansprakelijk voor hun gedrag. Dit gaat niet altijd perfect: als je impulsief domme dingen hebt gedaan zal je toch voor de gevolgen moeten opdraaien. Wanneer het om ernstige delicten gaat, zal de rechter rekening

houden met je ADHD, en kan dit mogelijk leiden tot een (beperkte) vermindering van je aansprakelijkheid, maar niet tot een volledige ontheffing van je verantwoordelijkheid. Als je niet weet dat je ADHD hebt, geldt feitelijk dezelfde redenering: jouw gedrag is jouw verantwoordelijkheid. En het is aan jou dit in goede banen te leiden, onder meer door er hulp voor te zoeken.

Is dit nou wel eerlijk? Mensen met ADHD hebben het toch al moeilijk genoeg? Neen, het is niet eerlijk, maar het leven is niet eerlijk. Het is niet eerlijk dat niet alle mensen dezelfde mogelijkheden en vaardigheden hebben. En regels en afspraken proberen het zo eerlijk mogelijk te maken. Want er gaat al genoeg mis, en daar hoef je niet eens ADHD voor te hebben.

Wil je meer achtergrondinformatie?

Kijk dan op www.impulsenwoortblind.nl/overons/magazine/dekwestie

